

Udskriftsdato: søndag den 11. januar 2026

CIR1H nr 9598 af 03/07/2019 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Forsvarerens adgang til aktindsigt efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, og § 729 a, stk. 4

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 7587

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Forsvarerens adgang til aktindsigt efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, og § 729 a, stk. 4

1. Indledning

Ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet) blev der i retsplejelovens § 745 indført en ny bestemmelse om afgrænsningen af det materiale, der er omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt.

Ved lov nr. 215 af 31. marts 2004 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen) blev § 745 ophævet og bestemmelsens indhold flyttet til retsplejelovens § 729 a. En generel beskrivelse af reglerne om offentlighed i retsplejen findes i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Aktindsigt.

I det følgende omtales sagsafgrænsningen i retsplejelovens § 729 a, ligesom der fastsættes retningslinier for forsvarerens adgang til materiale omfattet af bestemmelsen. Reglerne om undtagelse af oplysninger fra aktindsigt omtales derimod ikke, jf. retsplejelovens § 729 c.

2. Retsplejelovens § 729 a, stk. 3

2.1. Materiale omfattet af adgangen til aktindsigt

2.1.1. Forarbejderne

Ifølge retsplejelovens § 729 a, stk. 3, har forsvareren ret til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår.

Ifølge forarbejderne til bestemmelsen (Folketingstidende 2002-03, Tillæg A, side 6719ff.) skal materialet anses for tilvejebragt, hvis den efterforskende politikreds selv har indsamlet materialet eller har modtaget det fra en anden dansk eller udenlandsk politimyndighed. Hermed omfattes bl.a. afhøringsrapporter, gerningsstedsbeskrivelser, tekniske rapporter m.v. Om efterforskningsoplæg se ”Vejledning til politikredsene om behandling af efterretninger om hvidvask”.

Oplysninger, der i anden sammenhæng er indsamlet af og opbevares hos eksempelvis en anden politikreds, Rigspolitiets nationale efterforskningscenter (NEC), eller Politiets Efterretningstjeneste (PET), kan derimod ikke anses for at være tilvejebragt i § 729 a's forstand.

For at være omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt skal materialet endvidere være tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår. Heri ligger ifølge forarbejderne et krav om, at materialet som udgangspunkt er tilvejebragt med henblik på efterforskningen af den konkrete sag.

I nogle tilfælde vil materiale, der ikke er tilvejebragt til brug for den konkrete sag, imidlertid også kunne være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt. Som eksempler herpå nævnes i forarbejderne oplysninger om mistænkte personers aktiviteter i tilknytning til det forhold, som efterforskningen angår, f.eks. oplysninger om deres færden på gerningstidspunktet. Se endvidere afsnit 2.1.2. nedenfor.

Mere generelle baggrundsoplysninger om eksempelvis kriminalitetsmønstre eller persongruppers tilknytning til bestemte kriminelle netværk eller grupperinger kan ikke anses for tilvejebragt til brug for den konkrete sag. Det gælder uanset, om oplysningerne i anden sammenhæng er indsamlet af den efterforskende politikreds, eller de er indsamlet af en anden dansk eller udenlandsk politimyndighed, og overgivet til den efterforskende politikreds i forbindelse med den konkrete sag.

Oplysninger, der fremgår af politiets efterforskningsregistre mv., vil som udgangspunkt heller ikke kunne anses for tilvejebragt til brug for den konkrete sag.

Materiale, som anklagemyndigheden har til hensigt at fremlægge under hovedforhandlingen, vil dog altid være omfattet af forsvarerens aktindsigt.

I forarbejderne er det endvidere forudsat, at oplysninger om identiteten på en meddeler, som ønsker at være anonym, og hvis navn derfor er udeladt af politirapporten, ikke vil være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt. Det samme gælder for andre kilder end meddelere, hvis kildens identitet på baggrund af et ønske om at være anonym, ikke fremgår af rapporten. Med hensyn til udformningen af politirapporter i de nævnte situationer, se i rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Meddelere og civile agenter.

2.1.2. Retspraksis

Højesteret har i flere sager taget stilling til sagsafgrænsningen i retsplejelovens § 729 a. Højesteret har udtalt, at efter forarbejderne til bestemmelsen sammenholdt med EMRK artikel 6 omfatter forsvarerens adgang til aktindsigt alt materiale, som er af betydning for sagen, uanset om det er tilvejebragt til brug for den pågældende sag.

Det følger således af disse afgørelser, at bestemmelsen i § 729 a, stk. 3, må fortolkes i lyset af det almindelige objektivitetsprincip, hvorefter anklagemyndigheden er forpligtet til at fremlægge alle oplysninger, der måtte have betydning for skyldsspørgsmålet, jf. herved også EMRK art. 6.

Hvis politi eller anklagemyndighed således får kendskab til oplysninger, som ikke er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår, men som må antages at have betydning for tiltaltes forsvar, skal sådanne oplysninger inddrages i sagen, og forsvareren meddeles aktindsigt heri efter reglen i retsplejelovens § 729 a, stk. 3.

Konkrete oplysninger om politiets efterforskningsmetoder, som ikke fremgår af rapportmaterialet (f.eks. placeringen af aflytningsudstyr), er ikke omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt medmindre oplysningerne har betydning for skyldsspørgsmålet.

Der henvises til Højesterets afgørelser i U 2005.383H, U 2007.727H, U 2008.1587H, U 2016.183H samt U 2019.1858H.

2.1.3. O-rapporter

I forbindelse med en omfattende efterforskning i større drabssager og lignende anvendes i visse tilfælde en journalgruppe kaldet O-rapporter (oplysningsgruppen). Gruppen omfatter oplysninger om personer

eller emner i relation til sagen, hvoraf nogle ikke umiddelbart skønnes at have nogen betydning for sagens opklaring, herunder resultatløse undersøgelser. Herudover omfatter gruppen oplysninger, der helt indlysende er uden hold i virkeligheden, og som derfor ikke indgår i den videre efterforskning.

Sådanne rapporter vil som udgangspunkt være tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår og derfor være omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt.

I særegne tilfælde, hvor materiale skønnes åbenbart uden betydning for sagen, kan dette ved meddelelse af aktindsigt udelades af selve sagsakterne. I så fald skal forsvareren skriftligt gøres bekendt med, at der er udeladt materiale, som anses for at være uden betydning for sagen, ligesom forsvareren bør modtage en bilagsfortegnelse, der også omfatter sådant materiale. Det gælder, selv om rapporterne er omtalt i et sagsresumé.

Forsvareren har herefter som udgangspunkt krav på efter begæring at kunne gøre sig bekendt med det udeholdte materiale.

Kopi af skrivelsen til forsvareren om udskillelse opbevares sammen med sagens akter.

3. Forsvarerens adgang til materialet

3.1. Efter forsvarerens begæring

En begæring fra forsvareren om at få tilsendt genpart af rapporter og kopi af andre bilag, der er tilvejebragt til brug for sagen, efterhånden som de udfærdiges eller tilvejebringes, bør i almindelighed imødekommes.

I så fald bør rapportgenparterne tilsendes, efterhånden som rapporterne udfærdiges, (uden at afvente den enkelte rapports færdiggørelse). Efter omstændighederne kan udlevering af politirapporter, der indeholder vidners forklaring, dog afvente den forklarendes godkendelse af rapportens indhold, men udsættelse af udleveringen med denne begrundelse må kun ske for et kortere tidsrum.

3.2. Uden forsvarerens begæring

I arrestantsager vil der ofte være anledning til med kortere intervaller at tilsende forsvareren genparter eller kopier af de senest tilvejebragte bilag, selv om der ikke er fremsat begæring om tilsendelse, efterhånden som rapporter m.v. udfærdiges eller tilvejebringes. Herudover sendes genpart af anklageskriftet, så snart det er udfærdiget eller modtaget fra statsadvokaten, til forsvareren.

Undtagelsesvis kan der dog også i andre tilfælde være anledning til uden begæring at fremsende materiale til forsvareren, så snart det er tilvejebragt, f.eks. hvor der er tale om varetægtssurrogat, eller hvor der foreligger nye oplysninger, som eventuelt kan give anledning til en revurdering af andre efterforskningsskridt, navnlig beslaglæggelse, eller som i øvrigt skønnes at have en sådan betydning for sigtedes forsvar, at det bør komme til forsvarerens kundskab med det samme.

4. Formen

Uanset journaliseringsmåden, opbevaringsformen m.v. skal forsvareren have adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, der er undergivet aktindsigt.

Det følger af retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 2. pkt., at forsvareren skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres.

Kan materialet ikke uden ulempe kopieres, bør forsvareren henvises til at gennemgå materialet hos politiet eller anklagemyndigheden. Hvis det skønnes hensigtsmæssigt og forsvarligt, kan der undtagelsesvis gives forsvareren adgang til at hjemtage sådant materiale med henblik på gennemlæsning.

Med indførelsen af retsplejelovens § 148 c ved lov nr. 203 af 28. februar 2017 om blandt andet anvendelse af digital kommunikation i straffesager (L 105 af 14. december 2016) er der gjort op med kravet om udlevering af akter i papirform. Det fremgår af bestemmelsens stk. 1, at krav om skriftlighed i strafferetsplejen ikke er til hinder for anvendelse af digital kommunikation eller anvendelse af digitale dokumenter m.v. under retsmøder.

Af forarbejderne fremgår, at det indebærer, at bestemmelser i strafferetsplejen om blandt andet udlevering, at sende kopi eller udskrift mv., ikke er til hinder for anvendelse af digital kommunikation, og at der ikke tillige skal ske fremsendelse, indsendelse, udlevering mv. i fysisk form. Det gælder også meddelelse af aktindsigt til forsvareren.

5. Retsplejelovens § 729 a, stk. 4

Efter retsplejelovens § 729 a, stk. 4, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet.

Betingelsen for at give pålæg er, at det er nødvendigt af hensyn til:

- fremmede magter,
- statens sikkerhed,
- sagens opklaring,
- tredjemand, herunder til et vidnes sikkerhed eller
- efterforskningen af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 og 13.

Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedfor-handlingen.

Hensynet til et vidnes sikkerhed blev indført ved lov nr. 709 af 8. juni 2018 om ændring af retsplejeloven (Øget beskyttelse af vidner) (L158 af 28. februar 2018). Baggrunden for tilføjelsen er ifølge forarbejderne et behov for at tydeliggøre politiets mulighed for allerede på efterforskningsstadiet at meddele forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl til den sigtede af hensyn til vidnets sikkerhed, hvis anklagemyndigheden agter under hovedforhandlingen at anmode retten om at bestemme, at disse oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. § 856, stk. 2. Det er hensigten, at politiet skal gøre brug af muligheden i tilfælde, hvor man agter at fremsætte anmodning efter § 856, stk. 2.

Det følger af det almindelige proportionalitetsprincip, at et pålæg skal begrænses mest muligt for så vidt angår de oplysninger, der omfattes af pålægget. Derudover skal politiet af egen drift ophæve pålægget hvis hensynet bag det bortfalder.

Hvis de oplysninger, der ønskes pålæg på, er oplysninger, der er fremkommet i et retsmøde under efterforskningen, træffes afgørelsen af retten, jf. § 748, stk. 6, jf. stk. 1.

Rigsadvokaturen, den 3. juli 2019

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten